www.svoboda-news.com

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXII. Ч. 208. Джерзи Сити, Н. Дж., субота, 6. вересня, 1924.

VOL. XXXII. No. 208. Jersey City, N. J., Saturday, September 6, 1924. THREE CENTS

Секретар скарбу бачить початок відбудови Европи.

ВАШІНҐТОН, 4. вересня. — Секретар скарбу Мелон, котрий приїхав позавчора з Европи, предложив президентови Кулиджови звіт зі своєї подорожи, в якім висказує погляд, що наслідком послідних конференцій та прийняття пляну Доса Европа станула вже на дорогу до справдішної мирової відбудови.

З Мелоном складав президентови візиту пенсильвенійський сенатор Рід, котрий в своїх поглядах на европейську ситуацію годиться з Мелоном.

ПЕРЕДВИБОРЧІ КАМПАНІЇ.

ВАШІНҐТОН, 4. вересня. — Вілліем Батлер, голова республиканського комітету, запевнює президента Кулиджа в своїм звіті про стан республиканської аґітації на заході, що кандидатура Кулиджа має там певно кращі вигляди, як кандидатура Ла Фолета. Демократичні провідники роблять подібні претенсії для себе.

Мелком Мекаду, брат Віліема Мекаду, відомого провідника демократів, заявився за кандидатурою Ла Фолета. За Ла Фолетом заявилася нині конвенція Федерації Праці стейту Конектикату. Сенатор Ла Фолет подав, згідно з вимогами закона, стейтовому урядови у Пенсилвенії спис електорів своєї партії; партія його називається там „робітничою партією".

Демократичний партійний заряд видав книжку про Доса, кандидата республиканської партії на уряд віцепрезидента Злучених Держав, і наказують у ній, що Дос усе був реакціонером, відносився ворожо до робітників та був приятелем великих нафтярів.

Республиканці стейту Мейн закидають демократам, що богато їх кандидатів має потвердженє Ку-Клакс-Клена.

ПОЧТАРІ ВИКАЗУЮТЬ СУПЕРЕЧНОСТИ СЛІВ В ДІЛІ КУЛИДЖА.

ВАШІНҐТОН, 4. вересня. — Юнія почтових клерків видала заяву про промову президента Кулиджа в „день праці". Юнія показує на примірі почтових робітників неправдивість виводів Кулиджа, буцімто робітнича заплата зросла від 1913 року на 69 процентів. Заплата почтових робітників зросла всего на 50 процентів. Далі вказує закидує Кулиджови, що він у своїй святочній промові заявлявся за приміненням робітничої заплати канцелярійних робітників на почтах.

КЛЕНСМЕН ОБЖАЛОВАНИЙ ЗА ВБИЙСТВО.

ГЕРИН, Илинойс, 4. вересня. — Юнія присяжних суддів, покликана судовим лікарем (коронером) до вступного слідства над суботнінною бійкою в гаражу відомого місцевого Кленсмена Джана Смита, в якій погибло шестеро людий, прийшла до переконання, що за бійку відповідає самий Смит. Лава присяжних суддів заявилася за виданнєм приказу арештувати Смита.

Присяжні признали винуватими ще двох других людий винуватими за вбийство, але сі два винуваті самі впали жертвою бійки.

Щоби не допустити до дальшого проливу крови, капітан війска, стережучого Герин, взяв від шерифа Гелгена обіцянку, що він буде приїздити до Герина лишень в урядових справах і буде повідомляти наперед команданта війска, а Смит обіцяв в імени Клена не зачіпати шерифа. Се перемиря троха вспокоїло занепокоєних мешканців міста.

ПОЛІЦІЯ АРЕШТУЄ СТРАЙКАРІВ.

ПЕТЕРСОН, Ню жерзі, 4. вересня. — Поліція арештувала нині 107 страйкарів, що пикетували масово перед фабрикою одного шовкового підприємства.

Пикетуючих було коло пів тисячи, і стояли вони чвірками. Страйколоми зібралися у вікнах фабрики і кричали та глумилися страйковим пикетам. Се викликало, як каже поліція, велике збіговисько людий, і тому вона арештувала пикети за масове пикетованє.

Відставлені до поліційних арештів пикети счинили велике заворушення, кричучи й бючи кулаками до дверий кевій.

ПОДОРОЖ ВОЗДУХОМ ДОВКОЛА СВІТА.

ПИКТАВ, Нова Шкотія, 4. вересня. — Американські летуни, що летять довкола світа, дістали від американської фльоти приказ бути кождої хвилі готовими до вилету в дальшу дорогу. Дальший вилет, однак, з огляду на непевну погоду ще не певний.

НОВИЙ ОСЯГ У ЛЕТНИЦТВІ.

ФІЛЯДЕЛФІЯ, 4. вересня. — Джордж Кюдеґі, поручник американської армії, осягнув нині на своїм морськім аероплані небувалу досі скорість майже 198 миль на годину.

Замітно, що Кюдеґі летів на маленькім аероплані, який своєю скоростю в поворотах доносив нагадує ластівку.

ВІДКРИЛИ ЗЛОЧИНЦЯ ПО 8 РОКАХ.

ГВАЯТ ПЛЕЙНС, Ню Йорк, 4. вересня. — Нині арештовано в Минеаполисі Емила Кеєта, якого поліція підозріває за вбийство, доконане після літ тому назад.

Ходить тут о смерть якогось Ґреґорія Джордка з Добз Фері, котрого його рідна сестра завдала зі своїми спільниками на самоте місце та вбила.

Сестра з трьоме мущинами стояла опісля на суд та була разом з ними засуджена на смерть. Помилувана за 20 літ вязниці, вона ще й досі обстоює свою. Кеєт був одним спільником злочину, який усіх їх вирвався до сього часу.

Усі партії Західної України за державною незалежністю.

ЛЬВІВ, 10. серпня (почтою). — Всі національні українські політичні партії Західної України, під Польщею, виділи отсю спільну ЗАЯВУ:

Уповноважнені представники: Української Народньої Трудової Партії, Українського Соціялістичного Обєднання „Селянський Союз", Української Партії Соціялістів-Революціонерів, Української Радикальної Партії, Української Партії Національної Роботи і Української Християнсько-Народньої Партії на зібранню у Львові, дня 6-ого липня, 1924, приняли таке одностайне рішенне:

В імени Українського Народу західно-українських земель, прилучених насильно до Польщі, заявляємо, що:

1. — Український нарід непохитно обстоює своє природне право до НЕЗАЛЕЖНОГО ДЕРЖАВНОГО ЖИТТЯ, осягненого краєю в останній оружній боротьбі за своє національне визволенне.

2. — Мирним шляхом здійснення сього права вважаємо тільки узаконене в міжнародних взаємнах ПРАВО САМООЗНАЧЕННЯ і стверджуємо, що практичне виконанне сього права одинако можливе дорогою свобідного плебісциту.

3. — Протестуємо проти спроб примінювання до Українців на західних українських землях постанов міжнародного трактату про „національні меньшости", бо український нарід творить на сих землях ту ЕТНІЧНУ ПОДАВЛЯЮЧУ БІЛЬШІСТЬ, якій єдино прислугує право суверена на цій території.

4. — Останні спроби польського уряду односторонно вирішити українське питанне, яко питанне внутрішньої державної політики, є не тільки потоптанням прав українського народу на самоозначенне, але одночасно дальшим черговим обмеженням природних прав Української Нації на її територіях. Сі спроби заінсценізовано і в польському соймі, щоб не додержати навіть тих зобовязань, які Польща затягнула супроти міжнародних чинників з приводу признання їй східних границь.

5. — Зокрема заявляємо, що так звані „кресові устави" є закріпленнєм і узаконенням тих розпорядків на полі шкільництва, судівництва і адміністрації, які безправно були накинені українському населенню західних земель на протязі останніх шести літ польської окупації.

6. — Протестуємо як найрішучійше проти ухвалення тих „кресових устав" і не приймаємо їх тому, що вони є провокацією українського населення і насильством на природних правах української нації.

У Львові, дня 6-ого липня, 1924.

ЗА УКРАЇНСЬКУ НАРОДНЮ ТРУДОВУ ПАРТІЮ:
Др. Сидір Голубович, голова. Аркадій Малецький, генеральний секретар.

ЗА УКР. СОЦІЯЛІСТИЧНЕ ОБЄДНАННЄ „СЕЛЯНСЬКИЙ СОЮЗ":
М. Чучмай, голова.

ЗА УКРАЇНСЬКУ ПАРТІЮ СОЦІЯЛІСТІВ-РЕВОЛЮЦІОНЕРІВ:
Семен Жук. Неофіт Кибалюк.

ЗА УКРАЇНСЬКУ РАДИКАЛЬНУ ПАРТІЮ:
Др. Лев Бачинський, голова. Осип Навроцький, секретар.

ЗА УКРАЇНСЬКУ ПАРТІЮ НАЦІОНАЛЬНОЇ РОБОТИ:
Самійло Підгірський, голова. Дмитро Палїв, секретар.

ЗА УКРАЇНСЬКУ ХРИСТІЯНСЬКУ НАРОДНЮ ПАРТІЮ:
Олександер Барвінський, голова. Др. Богдан Барвінський, секретар.

БАНКИРІ НА СУДІ.

Сію, Фолс, Савт Дакота, 4. вересня. — Перед місцевим повітовим судом стає тепер сім банкирів, обжалованих за те, що через недбале ведення банкового діла вони довели кілька банків до непотрібних банкроцтв.

ЩЕ ОДНО ВБИЙСТВО ДОВКОЛА КЛЕНА.

Бофало, Ню, Йорк, 4.. вересня. — Джордж Брайен, тяжко ранений, учасник кровавої бійки межи прихильниками та ворогами Клена, яка скоїлася тут минувшої неділі, а котрої жертвою впало двоє людей, заявив перед стейтовим прокуратором, що бійку почав Едвард Обертін, котрий став членом Ку-Клакс-Клена, щоби шпигувати серед нього в користь католиків.

БЕРУТЬСЯ ОСТРО.

Дня 25. червня відібрано укр. парохови і деканови з Девятник пов. Бібрка, о. Миколі Стисловському нетрякальні книги мов, якому проступникови за карнідні вчинки, а передано їх п. Узареви, команд. держ. поліції в соколовці від Бібрка. Нагляд над церковним майном поручено церковному комітетови, не подаючи самому парохови жадних причин, що до такого поступовання ні устно, ні на письмі.

ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ КРАДЕЖИ ВОДИ.

Торонто, 4. вересня. — На національній канадійській виставі у сьому місті виголосив Джордж Грейгем, канад. мін. зелізниць та каналів, промову, в котрій закидав містови Шикаґо, що воно краде воду.

Міністер казав, що Шикаґо не має права брати води з Великих Озер, та ще в такій скількости, — воно забирає 10.000 квадратових стіп на кожду секунду, — бо се причиняє обниженнєм уровення води та великі шкоди для канадійських портів і плавби.

З ПРОЦЕСУ ПРОТИ МІЛЮНЕРІВ УБИЙНИКІВ.

Шикаґо, Илинойс, 4. вересня. — Суддя Джан Кейверлі, що вів розправу проти Лопоздa та Ловба, вбийників 13-літнього хлопчини Френкса, уже виробив засуд, який він має виголосити в середу.

ХРИСТІЯНСЬКИЙ ОБОВЯЗОК А ГОЛОСОВАНЯ.

Бостон, 4. вересня. — Директори церкви „християнської науки" видали публичний заклик до голосованя. Вони кажуть, що обовязком кожного доброго горожанина та християнина є голосувати, бо лишень так спосіб можна поправити уряд.

ПЕРЕСИЛЮЮТЬ МІЛЮНИ ВОЗДУХОМ.

Канзас Сиіті, Мезуре, 4. вересня. — Сього тижня переслано з Ню Йорку літаками кілька міліонів долярів.

Банкирі кажуть, що таке пересиланнє не лише скорше, але й безпечнійше та дешевше.

СВАРКА ЗА ВИНАХІД „СМЕРТЕЛЬНИХ ЛУЧІВ".

Вашінґтон, 4. вересня. — Едвин Скот, винахідник зі Сан Франциско, заявляє публично, що він, а не Тринделл Матюз, був першим, що придумав „смертельні лучі", якими можна вбивати життя на далеку віддалеглість. Він каже, що він та кількох других американських винахідників займалися вже „електричними смертельними лучами", як вони їх називали на довший час перед тим заки світ почув про Трендела-Матюза.

РОЗСЛІДИ НАД ВОЄННИМИ ДІТЬМИ.

Ню Йорк, 4. вересня. — Заряд шкіл в місті Гобокен рішив розслідити умовий стан воєнних дітий, себто дітий, що вродили в час великої війни. Ходить тут о те, чи правдою є, що такі діти стають звичайно позаду других під взглядом умового і тілесного розвою.

Менданелд заявився на Зборі Ліґи Народів проти військових союзів.

МАЛИМ ДЕРЖАВАМ КАЗАВ РОЗПУСТИТИ ВІЙСКОВІ СОЮЗИ.

ЖЕНЕВА, Щвайцарія, 4. вересня. — Нині виголосив на Зборі Ліґи Народів довшу промову премієр Великої Британії Ремсей Менданелд.

Його промова буда мов грім з ясного неба для всіх, що сподівались, що Ліґа Народів заявиться за розоруженнєм держав з рівночасним „забезпеченнєм" держав, себто із забезпеченнєм їх перед наїздом сусідів при помочі військових договорів. Із сим пляном носиться особливо Франція і вона хотіла його за всяку ціну переперти, а міністр Менданелд своєю промовою перебив пляни її і її дрібних союзників.

У своїй промові Менданелд сказав, що Англія є проти військових договорів і проти „забезпеченнєм" границь держав при помочі військових договорів. Натомісць він заявився за мировим судом для удержання мира.

Особливу увагу звернув він на ВІЙСКОВІ ДОГОВОРИ МАЛИХ ДЕРЖАВ. Менданелд сказав, що вони повинні розвязати свої військові договори, бо се надії, які їх заведуть, а готують лише нові війни.

Також заявився він за приняттєм Німеччини до Ліґи Народів і сказав, що вірить, що і Росія й Америка небаром належати-муть до Ліґи Народів.

Промова Менданелда просто розлютила Французів, котрі, як кажуть, вірили, що Менданелд буде підпирати Францію у її міжнародній політиці.

Премієр Франції Еррйо гадав, що погодиться з Менданелдом у політиці на Зборі Ліґи Народів і просив його, щоб йому сказав наперед, що буде говорити. Але Менданелд від сього відмовився. Тепер же по промові Менданелда Еррйо не знає, що має говорити і відложив свою промову, щоб мати час її ще переробити.

ЗА МІЖНАРОДНЮ ОРГАНІЗАЦІЮ РОБІТНИЧИХ ЮНІЙ.

ЛОНДОН, 4. вересня. — Британський конґрес, який радить в Голл, в Анґлії, приняв дві важні постанови.

Він заявився за скликанням міжнародного конґресу робітничих юній і за загальним страйком яко оружем проти капіталістів.

Конґрес схильний до соціялізму але противний московському большевизмови.

БЕЛЬҐІЯ ОПОРОЖНЮЄ РУРЦИНУ.

БРУКСЕЛЯ, столиця Бельґії, 4. вересня. — Бельґія зачала сьогодня евакуацію Рурщини.

Вона забрала сьогодня відтам перший батальон артилерії. Решту війска буде усувати постепенно.

БОЛЬШЕВИКИ КАЖУТЬ, ЩО ЗДАВИЛИ ПОВСТАННЄ НА КАВКАЗІ.

МОСКВА, 4. вересня. — Большевицький уряд оголошує, що російська „червона армія" здавила повстанне в кавказьких республиках Грузії й Азербайджані, яке були викликали тамошні соціял-демократи.

Большевики засудили 24 соціялістичних провідників на смерть.

ХОТЯТЬ, ЩОБ РИМСЬКА СТОЛИЦЯ НАЛЕЖАЛА ДО ЛІҐИ НАРОДІВ.

БЕРЛІН, 4. вересня. — Німецька католицька конвенція в місті Ганновері заявилась за допущенєм Ватикану до Ліґи Народів на рівних правах з державами.

Одним з головних орґанізаторів сього католицького зїзду є теперішній німецький премієр Маркс.

РОБІТНИКИ В РОСІЇ І НА УКРАЇНІ ПРОТИ ВИВОЗУ ЗБІЖА.

РИГА, столиця Латвії, 3. вересня. — З Росії і України повідомляють, що серед робітників по містах в сих краях зростає щораз сильнійша аґітація проти вивозу збіжа, злертого з голодуючого населення, заграницю.

Робітники ухвалюють протестаційні резолюції і вилають відозви з покликом до спротиву проти вивозу.

ПРЕЗИДЕНТ МЕКСИКА В БЕРЛІНІ

БЕРЛІН, 4. вересня. — Новообраний президент Мексика, Каллес (Каєс), котрий недавно прибув сюди, приняв нині представників соціялістичних робітничих юній. Він сказав їм, що його вибрали голоси робітників, та що він за міжнародніє 8-годинним днем праці.

БОЛЬШЕВИКИ ПРО КИТАЙСЬКУ ВІЙНУ.

МОСКВА, 3. вересня. — Редактор большевицької урядової газети Известия, Стеклов (Нахамкес), пише, що війну в Китаю викликали американські капіталісти.

ВІЙНИ.

ЖЕНЕВА, 4. вересня. — В часі, коли за Зборі Ліґи Народів ведено дискусію над справою міжнародного мира, вибухли три війни, в Марокку, на Кавказі і в Китаю. Сі дві останні війни вибухли самі з створенням Зборів Ліґи Народів.

ДОМАШНЯ ВІЙНА В КИТАЮ.

ШАНГАЙ, Китай, 3. вересня. — Нині вже були перші бої 20 миль від Шангаю між двома китайськими військовими губернаторами.

ПОСТУДЕНЦЕ В ЕВРОПІ.

ВІДЕНЬ, 2. вересня. — В Середній Европі з початком вересня трапи наступили. Учора і сьогодня було тут 6-8 суцільних днів, що [illegible]

ПРОТЕСТ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА ДО ЛІГИ НАРОДІВ ПРОТИ ПОНЕВОЛЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ ПОЛЬЩЕЮ

Український Народний Союз вислав до Ліги Народів таку телеграму:

LEAGUE OF NATIONS ASSEMBLY
Geneva, Switzerland.

Ukrainian National Association of America uniting 25,000 members, emigrants from Ukraine, protests against decision of Allied Conference of Ambassadors of March 14, 1923, to incorporate western parts of Ukraine into Poland, and asks Assembly to see that right to selfdetermination of eight million people of these Ukrainian territories and their claims to independence be vindicated.

SIMON YADLOVSKY, Pres.; JOHN KASHTANIUK, Rec. Sec'y;
ROMAN SLOBODIAN, Fin. Sec'y; VASIL LEWCZYK, Treas.

ТЕЛЕҐРАМА ОБЕДНАННЯ ДО ЛІҐИ НАРОДІВ У ЖЕНЕВІ

Обеднание, вислало до президента Збору Ліґи Народів, дра Йосифа Мотти, до французького премієра Е. Ерріота і до анґлійського премієра Дж. Р. Мекданелда слідуючу телеґраму:

Від імени пів міліона Українців, зорґанізованих під проводом Обеднання Українських Орґанізацій в Америці, просимо Вас занятись обороною Галичини та інших українських земель, гцетених Польщею, і заятитись за приверненнем тим землям державної незалежности через ревізію рішення конференції амбасадорів з дня 14-ого марта, 1923, яким проти волі усього населення, прилучено Галичину до Польщі.

о. Володимир Сполітакевич, предсідатель;
Дмитро Штогрин, секретар.

ФИЛАДЕЛФІЯ, Па., 2. вересня, 1924.

ДО ШКОЛИ

Сими днями отвирають двері американських шкіл. Міліони дітвори поплинуть до кляс на науку. Про потребу науки ніхто їм богато говорити не потребує, бо вага просвіти для них частина того знання, яке кожда американська дитина, так сказатиб, виссала з молоком матери.

Американський народ вірить у науку, а обявом сеї віри й є міліони дітий, що вчаться в американських школах, публичних і приватних.

Розуміють в Америці вагу школи не лишень родовиті Американці, але й іміґранти. Богато іміґрантських груп має високо розвинене шкільництво. Німці, Айриші, Поляки, Жиди, Словаки вкрили цілі Злучені Держави сіттю шкіл, в яких попри науку, яку подається звичайно в американських публичних школах, подається ще відомости про мову й минувшину даного народа в старім краю.

Українські іміґранти під обома зглядами стоять позаду других народів, рівних їм числом. У нас розуміне ваги науки й освіти ще занадто слабе, а наша шкільна орґанізація ще дуже мізерна.

Та з сього ще не повинно виходити, що ми повинні опускати руки та лишати справу на Божу волю. Слабий стан нашого шкільництва в Америці най нам буде лише закликом поправи, а мале зрозуміння сеї справи серед широких кругів нашого громадянства заохотою до поширення сього знання. На плечах свідомих Українців лежить обовязок з одного боку старатися о те, щоб американські Українці користали як найбільше з американських шкіл всякого рода, а з другого боку старатися о розвиток українського приватного шкільництва у прибраній вітчині.

ВИСТУПЛЕННЄ УКРАТНСЬКИХ І БІЛОРУСЬКИХ ПОСЛІВ З ПОЛЬСЬКОГО СОЙМУ

З Відня пишуть нам під датою 20-ого серпня, с. р.:

ВАЖНА А СЕНЗАЦІЙНА ВІСТЬ подала краківська „Нова Реформа" а іменно, що клюби білоруський і український мають перед розпочаттем нової сесії сойму у Варшаві устроїти ВЕЛИКУ ПОЛІТИЧНУ ДЕМОНСТРАЦІЮ. Іменно в ПИНСКУ має відбутися ЗЇЗД ПОСЛІВ українських та білоруських, на котрому вони мають зложити свої мандати ДО ПОЛЬСЬКОГО сойму, а оголосити утворенне ОСІБНОГО САМОСТІЙНОГО СОЙМУ УКРАЇНСЬКО-БІЛОРУСЬКОГО. Має то бути демонстрація перед цілим світом вчасі, коли у Женеві зійдеться на наради Ліґа Народів.

Та вістка „Нової Реформи" може бути дуже правдоподібною, бо положенне українських і білоруських послів у польському соймі стялося неможливим. Їх внесення іґнорується. Недопускається їх до слова, а зацонебудь відбирається їм голос.

Інтерпеляції показалися знаменитим способом боротьби з польськими гвалтами, бо їх в оригінальних друках наші і білоруські посли предкладають потім Лізі Народів і Унії Товариств Ліґи Народів і тому маршалок Ратай робить трудности у вношенню їх. І є плян їх через осібну комісію комісію вперед розглядати, чи вони допускені, а відчитувати їх лише на тайних засіданнях. Одним словом Поляки самі змушують послів так званих „меньшостий" до як найострійших средств оборони.

Клим Обух.

ВИХОВУЙТЕ СВОЇХ ДІТЕЙ НА СПІВВЛАСНИКІВ НАЙБІЛЬШОЇ СВОЄРІДНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЗАПИШТЕ ЇХ ДО У. Н. СОЮЗА В ...

В ДЕСЯТІ РОКОВИНИ ОСНОВАННЯ ЛЕҐІОНУ УКРАЇНСЬКИХ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ

(Допись з Відня).

Дня 6-ого серпня 1924-ого року появився маніфест Головної Української Ради і Української Боевої Управи (пізнійше, Центральної Управи УСС) про утворенне Леґіону Українських Січових Стрільців.

Із сеї нагоди Центральна Управа Українських Січових Стрільців відбула дня 6-ого серпня с. р., своє святочне засіданне, в одній із саль реставрації Тіщлера, при участи численних запрошених гостий.

На програму засідання зложилися: Вступне слово дра Романа Перфецького; реферат бувшого голови Боевої Управи дра Кирила Трильовського, про значінне Леґіону УСС. в нашій визвольній боротьбі; уривок з повісти проф. А. Крушельницького — „Бій під Бережанами", відчитаний автором. На конець А. Жук відчитав кілька розділів своїх записок-спогадів з українського політичного життя в перших днях війни.

Замикаючи засіданне, др. Р. Перфецький повідомив зібрану публику, що Центральна Управа УСС., ліквідуючи себе згідно з рішенням політичних зборів сперед двох літ, покликує до життя Товариство Український Музей-Архів, для збирання і збереження матеріялів і памяток з історії Стрілецтва і нашої визвольної боротьби взагалі.

Тогосамого дня передполуднем в церкві св. Варвари відслужено панахиду по померших Січових Стрільцях.

Др. Іван Крипякевич.

ГЕТЬМАН ІВАН ВИГОВСЬКИЙ

I. Рід Виговського і вибір гетьманом.

Іван Виговський був шляхотського роду, гербу Абданк; його батько Остафій був власником села Гоголева в Київщині. Вчився в київській академії, — згадував її пізнійше з вдячністю, згодом вступив до польського війська і дослужився ступня поручника; дальше пішов до уряду, був намісником луцького підстароства 1629—1636 р. Пізнійше перейшов до реєстрового війська, в битві на Жовтих Водах був ранений і попав у татарський полон. Хмельницький викупив його з неволі і доручив йому вести писарство. Виговський зорґанізував велику канцелярію, дібрав собі ряд талановитих. співробітників і виховав ціле покоління урядовців і дипльоматів. Незначний давнійше уряд писаря добув тепер компетенції державної канцелярії. Виговський держав у своїх руках всі нитки внутрішньої і заграничної політики. При боці Богдана Хмельницького відбув він майже всі походи і переговори: в 1648 р. був в Галичині і їздив до Семигорода, 1649 р. укладав зборівську умову, 1653 р. трактував під Жванцем, 1655 р. під Львовом, вів усі переправи з Москвою, Шведами, Кримом і иншими державами. Він був правою рукою, дорадником і заступником гетьмана. Не можемо вже тепер відгадати, що в діяльности Хмельницького було його власне і що робилося під впливом ґенерального писаря. Виговський мав сильний вплив на гетьмана; нераз міркував його надто гострі виступи. Козацька старшина шукала у Виговським посередника до старого гетьмана, тільки через нього могла перевести свої домагання. При ґенеральнім писарі утворилася його партія, звязана з ним становими інтересами і політичною ідеольоґією, — вона підняла його на становище гетьмана.

Виговський, як описує сучасник, був високого зросту, з великим носом і ясною бородою (на портреті в літописі Величка він без бороди); був темпераменту спокійного, вмів здержуватися і закривати свої пляни, — але в рішаючій хвилі виказував незвичайну енерґію і силу.

На смертному ложі старий гетьман віддав Виговському в опіку сина Юрія, вибраного вже давнійше гетьманом; ґенеральний писар мав вести немов реґенцію в імени молодого і незрілого Хмельниченка. Але ця комбінація не вдержалася. Запорожське військо і здавна привикло д ровної влади, в одних руках, — поділ управи приводив замешкання і роз. доволення, приносив зародки внутрішних непорозумінь. Щоби уникнути майбутніх небезпек, старшина рішилася усунути Юрія з гетьманства і віддати булаву в досвідні руки. На раді в Чигирині 5. вересня 1657 р. вибрано Виговського гетьманом. Він гетьманив всього два роки до вересня 1659 р.

Чигиринська рада відбулася при малому числі козаків. Була на ній найбільше старшина і дещо міщан, але мало було козацької черні. Тому зараз появилися закиди, що рада неважна. Щоби не ширити невдоволення, Виговський скликав раду в друге, до Корсуня 19. жовтня 1657 р. В раді брали участь полковники і сотники з усіх полків, та з кожної сотні по 20 козаків. Корсунська рада знова віддала булаву Виговському. Невдовзі Виговський поїхав до Київа і там у братському монастирі духовенство посвятило клейноти і поблагословило гетьмана. Обі ради відбулися без відома московського уряду. Через те знов зі сторони Москви квестіоновано вибір. Виговський пізнійше мусів ще раз піддатися виборови на раді в Переяславі в лютім 1658 р., вже при московських делеґатах. Через таку уступчивість Виговський думав придусити всяку опозицію і запевнити собі підперття широких кругів, але бажаної мети він не осягнув, — як раз ці части вибори підірвали його значіння серед народа.

II. Внутрішня політика.

Іван Виговський від самого початку гетьманування виступив з сусільною, твердою програмою. За час довгої праці на уряді ґенерального писаря він мав нагоду розслідити глибше всі державні справи, пізнав усі недостачі устрою молодої держави, обдумав потрібні реформи.

Основами, на яких мала опиратися будова держави, він уважав три стани: козацьку старшину, шляхту і вище духовенство. Ці три стани були наближені до себе економічним становищем, соціяльними інтересами і культурою, злилися чимраз більше в одно громадянство. Козацька старшина вже стала відмежовуватися від загалу козаків в окрему верству. Ґенеральна полковаї сотенна старшина, що діставала на утримання державної маєтности і сама збирала податки, могла розводити широке хазяйство, набувати нові землі і зростати в земельну аристократію. Урядова влада давала їй ще й політичну перевагу над чернею. Виговський не спиняв зросту старшини, як це робив Хмельницький, а противно старався скріпити її через нові надання [illegible] шляхти вже майже вповні зілялися з козацькою старшиною і на рівні з нею мали доступ до урядів і маєтностей. На Україну верталася навіть шляхта, що перше еміґрувала на захід; гетьман не ставив перепон в цьому, а ще намагався збільшити шляхотський елемент, старався о надання шляхотства визначним козакам і протеґував шляхту усюди. Зі шляхти походило також у значній части вище духовенство; воно теж знайшло опіку у гетьмана, — союз держави з церквою мав дати підпору гетьманській владі. В цих трьох вищих верствах була вся тодішна інтеліґенція, люди, що перейшли якісь школи, брали участь в адміністрації, суді, церковній орґанізації, що мали вищу освіту і ширший світогляд і могли зрозуміти потреби державного життя.

Близькими співробітниками Виговського були його брати Данило і Константин, ґенеральний осаул Іван Ковалевський, ґен. судді Федір Лобода і Герман Гапанович, ґен. обозний Темофій Носач, новий ґен. писар Іван Груша, ніжинський полковник Григорій Гуляницький, переяславський Павло Тетера і цілий ряд людий на инших становищах. Великий вплив на гетьмана мав Юрій Немирович, один з найбільш освічених одиниць між шляхтою, що науку добув в Голяндії, Оксфорді, Кембріджі і Піадуї, пробував сил з літератури і віддався дипльоматії спершу аріянин, пізнійше вернувся до православної віри своїх батьків, приїхав до Чигирина і став дорадником гетьмана. З поміж духовенства найблизше до Виговського стояв новий митрополит Діонізій Балабан, з галицького шляхотського роду, вибраний і висвячений проти бажань Московщини.

Виговський старався добути у вищих станах противагу проти черни і при їхній допомозі перевести найпотрібнійші реформи. Загально він ішов шляхом, що вже зарисувався за Хмельницького, але це, що там було тільки тимчасове і надзвичайне, він переводив як постійне і обовязкове.

Одним з перших питань державного устрою була орґанізація ради. За часів Хмельницького рада підупала зовсім, бо старий гетьман завдяки своїй особистій повазі переводив усі справи особисто, не питаючися волі народа. По смерти Хмельницького рада віджила для вибору нового гетьмана. Санкцію їй дав сам Виговський на корсунській раді: „За небіщика гетьмана ми не мали ради, — але тепер я без вашої військової поради нічого не чинитиму". Але рівночасно він рішився перевести реформу ради. По давнім звичаям до ради мали доступ всі козаки, але в дійсности ізза многочисленности козачини ніколи не могли зібратися на раду всі управлені до голосу, звичайно являлися тільки козаки з блищих полків. Виговський завів репрезентативну систему: на раду мали приходити з кождого полку тільки полковник, сотники і 20 представників козаків. У цей спосіб осягалися дві цілі: що на раді були репрезентовані рівномірно всі полки, та що являлися справжні представники кожного полку, а не припадкові. Так само зорґанізовано і полкові ради: там мала брати участь полкова старшина, сотники, отамани і по 5 козаків з кожного города.

Виговський признавав раду за найвищий орґан державної влади. Але разом з тим, він не допускав, щоби уменшено права гетьмана. Становище гетьмана мало остатися на тому уровені, на якому поставив мав бути справжнім головою держави і в нутрі краю і на зверх; Виговський думав навіть про дідичне гетьманство в своїй родині. Він бажав, щоби адміністрація була відмежена тільки від його [illegible] полковники мали бути [illegible] радою, — це була конечна умова, щоби утримати єдність управи у всьому краю; він жадав навіть присяги на вірність Полковників, що не піддавалися його приказам, він усував безоглядно. Так само він старався обмежити автономію Запорожської Січи і зробити її залежною від себе, щоби не ширилося переконанне, немов инша влада є в городах, инша на Запорожжі. Виговський бачив зародки анархії, що появилися вже за Хмельницького і був рішений викорінити їх за всяку ціну. Вже при виборі він сказав: „Ця будава буде доброму на ласку, злому на кару; нікому у війську підлещуватися я не буду; військо запорожське не може бути без страху".

Дальше Виговський перезагальне козацьке ополчення тратило значіння вже за Хмельницького, не доставало йому дисципліни і військового образування. Виговський зразу хотів привернути давній козацький реєстр, значить списати усіх козаків, обовязаних до служби. „Багато є таких, що звуться козаками, але справжніх старих козаків є ледви 60.000, решта гультаї". Він бажав вилучити з війська всі ті маловартні елементи і дійсних козаків увести у військову карність. Але цеї реформи не вдалося перевести: козаки стали хліборобською верствою і все тяжче було привернути їх до військових обовязків. Рівночасно гетьман орґанізував військо иншого роду, наємне. Під українським прапором служили чужинці ріжного походження, Серби, Волохи, Німці, Татаре, навіть Поляки. Ці частини були на гетьманському утриманні, мали свої полковників і иншу старшину зовсім тільки від [illegible] ною сторожею гетьмана, вживано їх також до більше відповідальних завдань, де звичайні козацькі війська не давали повної запороки, що їх виконають.

III. Заграничня політика.

Політичним ідеалом Виговського була самостійна незалежна українська держава, так як він це висловив у переговорах зі Швецією: „признати й оголосити запорожське військо з підвласними йому провінціями за вольний і нікому не підданий народ". Теріторія держави мала займати всі українські землі аж до Висли і границь Прус; проектовано також злучити з Україною близькі культурно-білоруські землі. Щоби осягнути незалежність, треба було добути Україні корисні заграничні союзи.

(Конець буде).

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1914, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:
Three cents a copy.
One year ..... $ 7.00
Six months ..... $ 3.75
Three months ..... $ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:
One year $10.00
Six months ..... $ 5.00
Three months ..... $ 2.75

ПЕРЕДПЛАТА:
Поодиноке число три центи.
На рік ..... $ 7.00
На пів року ..... $ 3.75
На три місяці ..... $ 2.00
В Джерзи Сіті і Заграницею:
На рік $10.00
На пів року ..... $ 5.00
На три місяці ..... $ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союзу: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЕДНАННЯ.

(За серпень, 1924)

I. ПРИХІД.

1) Остало з попереднього місяця		$325.87
2) Прихід в серпні:		
а) Народний податок	$415.61	
б) Рідна школа	100.60	
в) Політична пропаганда	358.83	
г) Ріжні	217.60	1,092.64
Разом		$1,418.51

II. РОЗХІД.

а) Висилка до краю:		
1) Політична пропаганда	$350.00	
2) Рідна Школа	200.00	
3) Інваліди в краю	50.00	
4) Укр. інваліди в Чехословаччині	50.00	
5) Сироти	50.00	
6) Кошти висилки	9.75	$709.75
б) Платня канцелярійної сили		150.00
в) Кошти контрольної комісії		14.00
г) Кошти одного з членів на річне засідание		6.48
д) Кошти предсідателя за послідні місяці (чотироразова поїздка)		28.00
і) Рент за офіс		25.00
е) Телефон		10.50
к) Марки		5.00
Разом		$948.73

III. ЗІСТАВЛЕННЄ.

а) Прихід в серпні	$1,418.51
б) Розхід	948.73
Остає в касі Обеднання з днем 31-го серпня, 1924	$469.78

Обеднание Укр. Організацій в Америці.

ДУМКИ

Перелиною мапа з XV століття, зладжена французьким ученим. А на ній так виразно видніє напис „Ukraine".

Пятьсот літ минуло, а ще й досі є між нами нещасні, що заміць борби з ворогами ставлять як свою ідею борню за те, як мають називатися. І виходить сміховина, що велика частина еміґрації висилає себе за Греків, хоч одного слова по ґрецьки не второпає. Спитає Американець такого, хто ти, от він і відповідає „Ґрік Католік".

Акурат як казав Шевченко: „Монголи, Монголи, Золотого Тамерлана онучаті гоні." А на американській скалі то вийде: „Ґріки, Ґріки, духові [illegible] ...ніці недорікі." (Зі [illegible] Ів. [illegible] з вторно.)

Дух.

З НЮ ЙОРКУ

Грошевий звіт з Шевченкового Свята, уладженого Комітетом 18 українських товариств міста Ню Йорку, дня 16. марта с. р.

Прихід:

З продажи тикетів		474.50 долярів

Розхід:

Галя	55.00 дол.	
Співацькі сили для скріплення „Укр. Хору"	50.00 „	
Диригент	45.00 „	
Роман Придаткевич, скрипак-соліст	25.00 „	
Випозичене пяно	25.00 „	
Розписка нот	20.00 „	
Січовий базар — друки	16.90 „	
Партитури і ноти	23.00 „	
А. Борик (сайни)	13.00 „	
П. Троїцька — артистка	10.00 „	
М. Бойко — артистка	10.00 „	
А. Бемко — акомпаністка	10.00 „	
Л. Троїцький — артист	10.00 „	
Свобода — оголошенне	10.00 „	
Пяніст	7.00 „	
Ю. Бемко — скрипачка	5.00 „	
Кореспонденція	2.75 „	337.85 долярів
Чистий дохід:		136.65 „
		474.50 долярів.

Готівка	136.65 дол.	
Українська Жіноча Громада — жертва	25.00 „	
П. Роман Придаткевич зрікся — гонорару	25.00 „	
Тов. Вільні Козаки міста Львова	18.00 „	
Тов. Жеребецька Любов	11.00 „	
„ Богородчани	10.00 „	
„ Зоря	9.00 „	
Пані Агафія Бундзяк з Ню Гейвен	5.00 „	
Тов Запорожська Січ	5.00 „	
„ Вільність в Америці	5.00 „	
„ Тисмениця	5.00 „	
„ Січ ім. Богдана Хмельницького	5.00 „	
Разом доходу	259.65 дол.	

(Увага: Комітет виробив тикетів як слідує:

220 тикетів нум. по 1.00 дол.	220.00 дол.
11 тик. ненум. по 1.00 д. дороб.	11.00 „
300 тикетів нум. по 75 центів	225.00 „
24 тикети ненум. дороб. по 75 ц.	18.00 „
1 тикет за 50 центів	50
	474.50 дол.

Дороблених ненумерованих тикетів було: 17 по 1.00 дол., з чого 11 продано, 5 роздано гостям, а один знищено; 25 по 75 центів, з чого 24 продано по 75 ц. а один за 50 ц.)

Ухвалою Комітету ці гроші були призначені на ювилейний дар для Наукового Товариства ім. Тараса Шевченка у Львові. Згідно з сим вислано до Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові моні-ордером ч. 08296-7 Балтік Амерікен Лайн з дня 9. серпня 1924 року готівкою в долярах ..... 251 доляр
Видано на оплату пересилки ..... 9 дол.
Разом ..... 260 дол.

Надвишку 35 центів доплатив касієр з власної кишені.

Сей стан провірено і одобрено на засіданню „Союза Українських Народних Товариств міста Ню Йорку".

Оповістка звіту опізнилась з причини повільного доручення ухвалених жертв деякими товариствами.

За „Комітет Українських Народних Товариств м. Ню Йорку":

Тимко Мілещук, голова. **Іван Марусевич**, касієр.
Іван Жовнір, секретар.

ПОЗІР! ГЕЙЗЛЕТОНВ ПА. І ОКОЛИЦЯ! ПОЗІР!

БРАТСТВО СВ. АРХ. МИХАЇЛА, ВІД. 85 У. Н. СОЮЗА
з нагоди відсвяткованя 20-літного ювилею відділу
— уряджує —

ВЕЛИКИЙ ПІКНІК

В СУБОТУ, ДНЯ 6-го ВЕРЕСНЯ (СЕПТЕМБРА) 1924 РОКУ
В BORDY'S SUMMER GARDEN, WEST HAZLETON, PA.
як зійдесь з гори 4 блоки в долину по правій стороні Hazle Park.
Вступ мущини 50 ц., женщини 35 ц., для дітий вільний.
Початок о 3-ій годині пополудни.

До спільної участи запрошуємо місцеві українські Братства і Товариства як також відділ У. Н. Союза з McAdoo, Pa. На пікніку буде грати первородна музика, знана добре в Гейлетон і околиці Cleveland Orchestra.

Рівнож повідомляється всіх членів і членинь сего відділу, що згідно з ухвалою, кождий член і членкиня повинні явитися на означений час; члени або членинні, котрі з якоюсь причиною не могли явитись на пікніку, суть обовязані таксамо платити тікети, ціну, яку відділ ухвалив для своїх членів і членинь. Ся ухвала відноситься як до місцевих так і позамісцевих членів.

206-07 **Уряд відділу.**

ДІТОЧІ ТЕАТРАЛЬНІ ШТУКИ.

	цит.
Бунт ляльок, комедійка в 3-ох діях (18 осіб)	10
В чужім пірю, картина в 3-ох діях (10 осіб)	10
Дарунки русалок, фантазія в 2-ох діях (16 осіб)	10
Добрі діти, з життя амер. школярів в 3-ох діях (8 осіб)	15
Іменини Володя, комедійка на 3 дії (8 осіб)	10
Коник стрибунець, сценічна гра в 1-ій дії (5 осіб)	10
Лісова казка, сценка на 1 дію (10 осіб)	10
Печери, сценка на 1 дію (8 осіб)	10
Сонцівник, в 3-ох діях (9 осіб)	10
Сироти, в 1-ій дії (10 осіб)	10

З ГОЛОСІВ ПРЕСИ

ШКОЛА

(З вересимського Українського Голосу).

Виховання людини треба починювати до того, чим вона є, а не до того, чим вона не є. Хіба ж не добачуєте, що коли прислособлєте її тільки до одного звання, то робите її незабавно до всякого иншого й самі причиняєтеся до того, що така людина з кождою зміною обставин паде жертвою доль?

Жан Жак Руссо: „Еміль", II. 3.

Коли по розвалі середніх держав у світовій війні почалося в їх народів страшне матеріяльне лихоліття то виявилося, що з усіх суспільних кол найбільше пожалування гідними жертвами його впали т. зв. інтелігенти. Значить люди, які пів свойого життя вчилися у всякого роду високих, вищих та найвищих шкіл так не щоби добути якесь — як казалося — краще звання. А воно так тяжко, так дуже тяжко, доводилося в тих школах на людей вичуватися! На мужицького сина, що вчився в гімназії та записувався опісля на університет, ішла ярмо не вся керванця гірко процюючих батьків. Священник, в якого було більше дітей у школах, не міг відкладати до щадниці нічого. А бідна вдова, яка не хотіла віддавати дітей до ремесла, з довгів ціле своє життя не виходила. Аби тільки далі — аби тільки через гімназію та через університет перепхати... Священик, доктор, професор, суддя —яке гарне, горде звання! Правда в традиційнім захопленню т. зв. високими школами ніби не підмічувано, що цілі ряди тих, яких гімназія пускала на університет з патентом духової зрілости, підписаним цілою матуральною іспитовою комісією, губилися і пропадали на університеті без ніякої користи для нікого. Що з незрілих абсольвентів фільософії творився що раз більше застрашаючий пролетаріят неіспитованих гімназійних суплентів, які вже перед війною жили з місяця на місяць тільки при допомозі всякого роду вижебруваних пожичок на векслі і зза них про іспит ніколи й не могли думати. Що т. зв. вічні правники і такіж медики так само в затрівожуючий спосіб збільшували щораз видатніще кадри інтелігентного пролетаріяту, а той, кому лиха доля судила посвятитися в нас з університетською освітою письменницькому званню, мусів або гинути з голоду, або терпіти вічні упокорення зі сторони всяких грошевитих блазнів і дурнів, бо в Українців, як відомо, грошей на рідну книжку нема.

Словом—вихованці гімназій і університетів уже перед війною доказували досить ясно, що основи нашої традиційної шкільної освіти перегнилі. Перегнилі і перестарілі, вони разом з її бездушною латиною і грекою та з її вбивчим витверджуванням на память не придатних на ніщо граматичних вимків і дивоглядів, З її кумедним навчанням історії та природних наук. З її придушуванням усякої справжньої індивідуальности і самостійности в ученику та з її страшним заболбоном що до матури й університету.

Ала щойно війна і викликане нею лихоліття виявила всі відємні сторони тої освіти з погляду на суворе дійсне життя.

Виявилося іменно, що інтелігенти, патентовані гімназіями, та академічними дипльомами тому так масово, фізично й морально, гинули в бурмах воєнного й повоєнного лихоліття, що та наша традиційна, — особливож т. зв. клясично-гімназійна — освіта не дала своїм патентованим вихованцям майже нічого з того, чого вимагають від людини суворе і дійсне життя. Та шабльонова клясично-гімназійна освіта при способлювала їх протягом найкращих, найпридатніших, під усяку науку під життя (від 10 до 18-ті) — щоб говорити мо[illegible] революціонера — виключно до одного, тобто кращого звання, а всесторонних вимогів великого справжнього життя їй освіта цілком не брала під увагу. Вона в першу чергу не давала своїм вихованцям ніякої кріпшої життєвої основи тим, що не ставляла їм перед очі одни стично великий, провідний ідеал. Традиційна школа в нас — зокремаж габсбурська гімназія й університет — мала на оці передовсім виховання покірного придатного на слухняних бюрократів (урядовців) людського матеріялу, й тому вона просто вистерігалася вести виховання молоді по лінії безумовної незрушимої мов скала характерности, тої першої і найважнійшої умовини, якої домагається від людини життя все й всюди, в кождім положенню і кождій нагоді.

І се була її найпогубнійша недостача, бо з тої заплодженої лихою школою безхарактерности вийшли в нас опісля ті, що розвалили і ще завше розвалюють основи нашого державного і громадянського життя.

Габсбурська школа тому так цупко трималася латини і греки, бо від науки сих мов та їх літератури все таки дальше до тої животворної характерности якою надихана кожна жива мова та її духової архитвори. Матеріял, що заключається у призначених для гімназійної лектури латинських та грецьких творах — здебільшого мертвецький, без весняної стихії тої живої наскрізь життєвої думки що одиноко в силі заохотити молодечий ум божим подихом духової величі і краси. Якої характерности в силі вивчитися хлопчина з такої нужденної лектури, як Нариси Непоса? великих героїв у стилю Темістокля, Мільтіяда, Арістіда, Епа міноида, Кимона, та инших — малюк автор сього твору так блідно, без ніякгої захоплення героїством, без ніякого історичного погляду і без ніякого зрозуміння національного героїзму, що саме під впливом такої лектури хлопчина тратить заздалегідь чуття для величі в їх характерах і бачить їх опісля ціле життя в сірім нецікавім освітленню Непосових балачок. А чого наш хлопець вивчиться з Цезарових споминів про війну в Галії, з Історій Лівія, з Саллюстового оповіданя про Катиліну і Югурту, або з такої скостенілої мертвечини, як Верґілъ, або Горац, або грецькі клясики в гімназійнім обрізанню? В чужих нам звітах Цезара про завоювання Галії римськими наїздниками добачує наш хлопець — особливо завдяки шабльоновости гімназійних лекцій — хиба тільки духа мілітаризму та його право сильного пястука, а на гарні риси в Цезаровім творі йому мало вказується. В Лівія вивчиться самопевної історичної брехні, а з Саллюста найглибшого поняття його мужескости певно не вичитає. І певно ніякий пересічний учитель не скаже йому, що в натвореним шановним Цицероном бунтарі Катиліні була все таки своєрідна велич суспільного змагання, про яку, — як і про властиве значіння Гракхів — очевидно ніяка габсбурська школа не сміла говорити, особливож на годині латини або греки, бо вона належала вповні до середньовічно-бакларського і вповні безхосесного поясненя граматичних фраз та стилістичних зворотів. І так з середньовічно-бакларщиною сходив і сходить ще сьогодня нашій молоді найкращий найпридатнійший під науку час, все ще здебільшого з одиною метою: добути щонайскорше вигідне місце при якімсь урядовім жолобі і при змозі скоро скінчити та начхати на всяку науку. А не з метою виховуватися і освічувати себе по змозі всесторонно і невсипущо, з погляду на всесторонні домагання широкого життя, не з тривожного погляду на те, хто домагається від школи всякого роду власти за тіяу прар прилюдности то инших таких грізних превілеїв з панської ласки.

Значить убивчий габсбурський дух викривлювання молодих душ за ціну „кращого" звання та скорої посади, дух ворожий всякій незрушимій характерности та всесторонній життєдатности є ще завше ідеалом наших родичів, які не в силі порозуміти того, що незалежна, але тільки й одиноко незалежна і суверенна Рідна Школа, ведена по засадам новітньої духовости, одна в силі поставити нашу шкільню на животворні, нові основи.

На основи на які давня школа в нас не змогла виднигнутися ніколи, бо вона не виховувала людину для рідного народа і рідного громадянства тільки для „кращого" звання. Значить для чужинецького бюрократизму. І тому інтелігентний пролетаріят, сплоджений недавною школою по засадам міністерсько-бюрократичної безхарактерности з імя доброї посади — ще й до сьогодня такий чужий до рідного народа, рідного громадянства, його найживучійших питань (Рідна Школа!) та його національного визволення. Ті вихованці давньої школи мусіли здебільшого тому так тяжко бідувати з розвалом їх основної підпори, габсбурської монархії, бо недостача всякого соціяльного виховання — відчужувала їх заздалегідь від життя з людьми і для людий в найглибшім значінню сього слова і кидала їх на руїнах старого ладу безладними жертвами в нетри самогубного песимізму та зневіри в усіх і всяк. Той інтелігент габсбурського типу пристособлювався підходити до людей тільки, як бюрократ до прошаків, та покірних інтересантів. Гордий на свою латину і греку — він почувався проти простого народу аристократам. Не знав і не знає до сьогодня мови сойого народа. Не вміє до нього говорити ні зним співчувати, і тому йому Ріна Школа і Рідна Держава до сьогодня — байдужа. Але той наш ледачий інтелігент габсбурського типу та габсбурської школи не вмів в ґрунті речи й ні греки ні латини. Не вмів гаразд ні одної живої чужої мови. Не вміє до сьогодня ні історії ні ґеографії. Не знає гаразд ні одної з природописних наук, не знає нічого про соціяльний розвій людства, а передовсім і головно: Ненавидить книжку. Горе нашій книжці, як вона стане залежна від того, чи її купить наш освічений неграмотій, наш інтелігент!

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

БАЙОН, Н. ДЖ. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 213, повідомляє своїх членів що надзвичайні збори відбудуться 9. вересня 1924, в тали церковній, о год. 7. вечером. Отже проситься кождого члена прибути на ті збори, позаяк маємо важні справи до полагодженя, а також буде вибір нового уряду. — М. Росславський, предс.; А. Бирич, секр.

УВАГА! САВТ БРУКЛИН, Н. Й.
Заходом парохії при каплици св. О. Николая на Савт Бруклин
— відбудеться —
ПЕРШИЙ ОСІННИЙ БАЛЬ
получений з представленнем шкільної діторня п. з.:
„ДОБРІ ДІТИ"
В НЕДІЛЮ, 7. ВЕРЕСНЯ, 1924
в PALACE HALL,
708 — 3rd Ave., So. Brooklyn, N. Y.
Початок о годині 1-ій.
Вступ для дорослих 50 центів.

У СПРАВАХ ІМІГРАЦІЙНИХ
пишіть по близші інформації або голосіться особисто до:
MR. W. ZAHAJEWICH,
470 W. 23rd St., New York, N. Y.
cor. 10th Ave.
особливо коли хочете СПРОВАДИТИ кого зі старого краю.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

УКРАЇНСЬКА КОНСЕРВАТОРІЯ (ВИСША МУЗИЧНА ШКОЛА)
В НЮ ЙОРКУ, Н. Й.

відчиняєся з днем 10-го вересня ц. р. під доглядом „Української Шкільної Ради міста Ню Йорку" **для шкільних дітий, молоді і дорослих.** Українська Висша музична школа буде стояти на уровени европейських шкіл цего роду. Вчити будуть фахові та дипльомовані учителі музичних шкіл у Европі, відомі загалом як музики-артисти а то:

ПП. **Проф. Роман Придаткевич**, лавреат Академії Музики у Відні, соліст-скрипник і композитор, б. професор Інституту Народньої Освіти та др. Інст. в Одесі.

Проф. Михайло Гайворонський, композитор, бувший Капельник У. С. С., Головний Капельник військ У. Н. Р., проф. Висшого Інституту Музики у Львові, Візитатор співу при Школах У. Н. Т.

Проф. Микола Стембер, світової слави соліст-пяніст, відомий Америці з поїздки У. Н. Хору.

Проф. Григорій Павловський, відомий оперовий соліст-співака, б. професор Консерваторії в Камянці н. П. та б. диригент У. Нац. Капелі.

Метою Школи є:

Плекати природний талан Українців до музики та співу, розвивати нашу музичну культуру, виховуючи молодих композиторів, солістів, орхестральних музиків та хористів.

Предмети навчання:

1. **Композиція та дірігентура.**
Науки а) Гармонії та контрапункту, триває 2 роки.
б) Музичних форм і інструментації, 2 роки, при чому для учеників дірігентури практичні вправи.
При відповідній скількости кандидатів урядиться короткі курси для дірігентів.
2. **Фортепян.**
а) початковий курс, б) середний } по 2 роки
в) висший — 3 роки
3. **Скрипка** — час науки як фортепян.
4. **Сольовий спів.**
а) поставка голосу — 2 роки
б) концертовий та оперовий відділ — 3 роки
5. **Орхестральні інструменти:**
Смичкові — час науки подібно як фортепян і скрипка.
дуті, ударні, щипні } залежно від здібностий ученика.
6. **Обовязково додаткові предмети** для повної музичної освіти будуть постепенно впроваджені в життя, а то:
а) теорія музики, сольфеджі і історія музики,
б) хорові та орхестральні вправи,
в) елементарна наука фортепяну.

Управа Консерваторії внесла аплікацію в справі **„лайсенсу"**, щоби свідоцтва У. Консерваторії мали публичну важність.

Наука починаєся 10-го вересня і буде відбуватися в комнатах Укр. Народнього Дому, 217-219 Іст 6-та вулиця, Ню Йорк, Н. Й.

Вписи відбуваються від 5. вересня ц. р. кождого дня між 10. а 12. годиною перед полуднем та 5. а 7. вечером в галі ч. 3 Укр. Нар. Дому.

Також при вписах до українських шкіл буде вписуватися учеників до Української Консерваторії.

Оплата за науку головного предмету виносить $10 місячно. Платня з гори.

Дуже спосібні, а убогі ученики одержуть знижку, а навіть науку даром.

Кождий ученик одержить два рази тижнево лекцію, особно для себе.

При відповідній скількости учеників на горі міста, або при котрій небудь укр. школі в околиці Ню Йорку, відкриеся для їх вигоди окремі кляси Консерваторії.

Всякі поради родичам і всім охочим до науки музики чи співу будуть уділювати названі професори в годинах і днях визначених на записи. Професори дадуть родичам поучення, як діти мають вичувати завдані лекції дома.

Шкільним дітям і працюючим особам визначиться лекції на вільний у них час.

Українці! Ми є музикальний народ. А однак таланти звихнені недоуками-учителями, своїми чи чужими, марнуються у нас. Отже є нагода набути справді серіозну музичну освіту. Користайте з цеї нагоди — а буде дійсний пожиток Вам, а так само і розвиткові української музики та пісні. **„Українська Консерваторія"** гарантує Вам основну і фахову музичну освіту.

„Українська Шкільна Рада в Ню Йорку".

ЗА „УКРАЇНСЬКУ КОНСЕРВАТОРІЮ":
Проф. Р. Придаткевич. **Проф. М. Гайворонський.**

ПОЛАГОДЖУЄМО ВСІ СПРАВИ
ХОЧЕТЕ ЗАГОСПОДАРИТИСЬ В АМЕРИЦІ АБО ІДЕТЕ ДО КРАЮ ЧИ МАЄТЕ ДО ПОЛАГОДЖЕННЯ ЯКУНЕБУДЬ СПРАВУ, ТО ВСЕ ЗВЕРТАЙТЕСЬ ДО ЗВІСНОГО УКРАЇНСЬКОГО БЮРА ОСОБИСТО АБО ЛИСТОВНО.
S. KOWBASNIUK
244 AVENUE A, cor. 15th STREET,
NEW YORK, N. Y.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШІ ЦІННИЙ КНИЖОК.
"SVOBODA", 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

ДВА НАЙКРАЩІ І НАЙБІЛЬШ НЕОБХІДНІ СЛОВНИКИ!

Б. ГРІНЧЕНКО: „СЛОВАР УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ" В 2-Х ТОМАХ РАЗОМ 2100 СТОРІН—6 ДОЛЯРІВ

М. УМАНЕЦЬ І С-КА: „СЛОВАР РОСЯЦЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ" В 1 ТОМІ, 1040 СТОРІН—3 ДОЛЯРИ

Прегарне підручне видання, у твердій обгортці (міле-волотно з витисками)! Повне 2-е видання давно вичерпаного першого накладу. — Необхідні книжки кожному учителеві, вчителеві, професорові, кожному інтелектуальному робітникові й взагалі кожному українському інтелігентові, що вміє пекеть чистоту рідної мови!

Дістати можна в книгарні Свободи:
"SVOBODA", 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

ФАРМИ!

ФАРМИ менші і більші. Фарма 45 акрів, 3 ліса, сад, дім з 8 кімнат і 5 других будинків, 4 корови, 2 коні, 850 курий, потрібні знаряди, збір, 1½ милі від міста, школа при фармі, земля урожайна. Ціна $4.500, готівкою ціна можности. — Фарма 96 акрів, 20 акрів будівничого ліса, ріка, сад, дім 8 кімнат, вода в домі, 6 других будинків, 7 коров, 4 ялівки, 2 коні, много курий, гуси, індики, 8 безрог, картофелі, капуста, весь збір. Ціна $5.000, готівкою $2.500 решта на сплати з 6%. **F. FILANOWSKY, 103½ St. Mark's Pl. (E. 8th St.), близько 1 Евн, New York City.**

З ПОВОДУ старости мусить продатися фарма 300 акрів, 200 орного поля, решта пасовиско і грубий ліс, велика ріка, гарний новий дім 14 кімнат, нова велика стодола з цементовим підвалом, 7 других будинків, 2 нових сілаїв, ліднік, всі будинки суть нові. Вода проведена по всіх будинках, 30 добрих коров, бик, 3 коні, два нових автомобіля, ріжна машинерія, 100 курів, сіно, 2 акри, картофелі, капусти і богато збіжа, півтора милі до двох залізниць і міста, школа при фармі. Ціна за все $15.500, готівкою хто то любо може. — Фарма 70 акрів, 10 ліса, решта рівна земля без каміня гарний основний сад, дім 8 кімнат і 4 других будинків, 3 корови, 2 коні, 250 кур, гуси, качки, 4 безрог, богато збіжа, близько міста і школи. Ціна $3.500, готівкою $2.000.

M. PISARKO,
116 E. 7th Street, New York City

НА ПРОДАЖ фарми 45 акрів на літнятний за половину ціни. Засадничо ярмною, можна поділити на 4 до 5 частий. Мусить бути продана до 30 день. 20 мінут від Нюарку, 5 мінут до стації. Голоситись до: **S. PROCYK, 6 Aubrey St., Summit, N. J.**

ФАРМА 150 акрів, 100 ораної землі без каміння, решта ліс і пасовиско, новий дім на 12 кімнат, всі будинки нові, 14 корів, 1 бик, 3 коні, 500 курий, 30 гусий, 50 качок, великий сад, вода на фармі, 2 милі від міста, 60 тонів сіна, 8 акрів картофлів, 10 корин, вся машинерія, приїзд за молоко $300 в місяць. Ціна $8.000, готівкою $3.000. — Фарма 101 акрів, 60 чистої землі, решта грубий ліс і пасовиско, сад, дім на 10 кімнат і 6 других будинків з добрим станц, 7 коров, 2 коні, 10 свиний, 250 курий, велика ріка, школа близько, всі машинерія і засів, 1 миля від міста, приїзд за молоко $125 в місяць. Ціна $4.500, готівкою $1.500. Голосить до **Mr. BEANIE KWACZ, R. F. D. 1, Cincinnatus, N. Y.** 203,08

МАЛА ФАРМА
10.000 квадр. стіп
Близько Ню Йорку.

$425. — $50 заздатку а $8 місячно. 5 мінут ходу до великого міста, один блок від школи, електрична. Близько 50 фабрик, склепи і церков. Висока, сухая і рівна земля. OWNER HAMILTON, Room 910, 63 Park Row, New York City.

НА ПРОДАЖ фарма дешево по причині каліцтва, 100 акрів, гарний 8 кімнат дім, велика стайня, сайно, стодола, дерівня, позівня, курники, великий сад, грубий ліс, ріка, купелевий став, риба, здорова околиця між Українцями і Поляками, 8 коров, 2 коні, 210 курий, 12 гусий, 3 безроги, негорічний збір, всяка машинерія, 2 милі до міста, школа при фармі. Ціна $5.600, готівкою $3.000, решта моргич на 30 літ.

Фарма 11½ акрів, урожайна земля, дім 6 кімнат, стайня на 4 корови і 2 коні, курники, 1 корова, 1 кінь, кури, індики, 1½ милі до міста, школа при фармі, негорічний збір. Ціна $2.500, готівкою $1.500. Голосится: **K. KOSOWSKY, 121 E. 8th St., New York City,** близько Ave. A. 208-10

CUNARD

Галичани, виїзджаючі на короткий час до краю у відвідини, не більше як рік, будуть впущені назад до Заучення Держави без всякої перешкоди що до квоти.

ДО ГАЛИЧИНИ

найкоротший час кожду середу на 3-ох еспресійних кораблях:

БЕРЕНГАРІЯ АКВІТАНІЯ МАВРЕТАНІЯ

(через Шербург і Ліверпуль)

Коли хочете проводити свої рідню з Галичини, замовляйте тепер білети. Наші офіси в Галичині, звідти Ви можете вибрати пароплав. Всім пасажирам 3-ої класи дається особні хлопці. Чистість і харч без порівнання. За інформаціями вдавай...

CUNARD LINE
25 BROADWAY NEW YORK

ВАСИЛЬ І МАРІЯ ПОЗНЯК
Українські перукарі

Без рівних в котрій стороні Нюйорку або околиці можете Ви замовити до перукарні

1.9187 W. CHICAGO AVE.
Tel. Seeley 4232 & 4233

ОСЬМИЙ ЗВІТ КОМІТЕТУ РІДНОЇ ШКОЛИ ЗОЛОЧІВЩИНИ.

Жертвували на „Рідну Школу" в. Золочівщині слідуючі по $5.00: Анна Опеля; по $3.00 Вамбуют; по $2.00 Анастазія Цар; по $1.50 П. Крейк, по $1.00 Марія Дворжанська, М. Бодначук, И. Грицай; по 50 ц. Н. Васильків. Разом $15.00

Жертви на весілю М. Семощука і С. Шпак, (дня 16. лютого, 1924) по $2.00 С. Завацький; по $1.00 У. Шепула, М. Царик, П. Бурчак, П. Борила, А. Ляхович, М. Малаховський, М. Шкваток, І. Рудий, І. Журавель; по 50 ц.: І. Семон, В. Сарафинович, И. Гуменюк, по 25 ц. А. Бужса, Н. Н., І. Яхимів, Д. Кучма, П. Т.; дрібними жертвами $2.25. Разом $17.10 ц.

Збіркою занялися: І. Семон, і П. Бурчак. Жертви на весілю в С. Назара (дня 25. мая 1924) по $1.00: Т. Борик, А. Зварич, М. Садовський, В. Корнюк, А. Волинець, И. Дячук; по 50 ц.: М. Ярусевич, І. Стрічак, А. Морис, Ма. Войтович, І. Гордіга, А. Нагожицький, Г. Скурка, П. Задорожний, В. Приймак, М. Стецький, М. Д.; по 30 ц.: І. Голдштайн, по 25 ц. П. Гончор, Анна Литвин, І. Поліків, М. Горбовий, В. Бончук, І. Чупін, А. Медишен, Д. Кузик, Ф. Прихітко, А. Волинець, А. Гогой, К. Монкевич, О. К.; по 20 ц. Н. Н., Н. Н.; по 15 ц. В. Посюкевич, М. К.; по 10 ц. М. М., М. Кілем, С. Шумовський.

Разом $16.05.

Збіркою занялася, пані Семон, і Н. Долний.

Прихід з предст. „Наталка Полтавка", і. марта 1924	166.80
Прихід з предст. „Зайі, Клаа", 10. мая 1924	10.85
Членські вкладки	30.50
З перенесення позістаю в касі	434.52
Разом весь прихід	690.82
РОЗХІД:	
Вислано на руки Комітету Рідної Школи в Золочеві	350.00
Адміністрацийні видатки	29.63
Разом	379.63
Теперішний стан каси	313.37
Загальна сума усіх висланих гроший	$1.650.85

Примітка редакції: Комітет не повинен перетримувати такої значної готівки, а повинен як найскорше відіслати до краю, де гроші дуже потрібні.

Дорогі Родимці!

В краю йде далі важка, нерівна борба на смерть і життя наших братів з польським лаником. Оден за другим падуть смертні присуди окупанта а вслід за ним пливе кров наших братів і зрошує рідну землю. Польські тюрми далі переповнені нашими кращими одиницями, а місця тих, що конають, заповняють свіжі. Не з меншим завзяттям ворог нищить наші школи. Одні закриває, другі переводить на польське та насилає польських учителів, щоби влити отрути в душі наших дітий, збудити погорду до всего рідного і виховати їх на яничарів. Одиноке, що нам осталося, це приватні школи удержувані коштом народа. До тих окупант, хоч заклинується від гадючої злости — не має розгону. А наш нарід хоч знищений війною, тепер це своїм потом мусить напрацювати польську валюту. Тягнуть великі податки, останній гріш видирають, і керовавою працею нашого селянина хочуть збогатити свою касу і суроити світа грати роль могутньої держави. Длятого наш нарід не може як слід піддержати своїх шкіл і вони в опланкім стані.

Комітет Рідної Школи Золочівщини, який від кількох літ несе поміч рідній школі в краю і надалі хоче сповняти свій народний обовязок — та взиває всіх Українців в Америці, як також всі товариства до моральної і матеріяльної піддержки его в народній праці.

Ню Йорк, дня 23. серпня, 1924.

Н. Сембой, предсідник,
Д. Ленко, секретар,
Юліяна Шміт, касієрка.
37 W. 92 St., New York.

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР
ДР. К. Д. БІЛИХ
120 E. 34th ST., NEW YORK, N. Y.
Тел. Caledonia 9014
Недужі мужчини, женщини і дітий.
Урядові години: від 9. до 10. рано, від 5.30 до 7.30 вечером.

СПЕЦІЯЛІСТ ЗА ХРОНІЧНИХ НЕДУГ МУЩИН І ЖЕНЩИН
як легких жолудка, нирок, печінки, кишок і шкірних недуг, висилення нервів, ревматизм, острі нервові і хрящеві недуги. Порада даром.
Dr. ZINS
110 E. 16 ST., NEW YORK
Межи 4th Ave. а Irving Place
Години від 9. рано до 8. вечер. В неділі від 9. рано до 4. попол.

DR. M. SMITH
16 EAST 7th STREET, NEW YORK
Tel. Orchard 6072
коло церкви св. Юрія
Говорить по українськи.
Лічить успішно недужи мужчини, женщини і дітий.
Найнодерніший електричні апарати.

ДР. Б. ГОГЕНБЕРГ
спеціяліст зі старого краю. Лічить недужи мущин і женщин, як внутрішні так і зовнішні. Переводить всякі операції. Дає недужим безплатну пораду.
DR. B. HOHENBERG
203 EAST 13th STREET
близько 3-ої Евн
NEW YORK, N. Y.
Години офісові щоденно від 9-ої рано до 8-ої вечер.
Tel. Stuyvesant 4032

ДР. АНДРЕЙ БОРАК
ХИРОПРАКТОР
210 EAST 17th St., NEW YORK, N. Y.
Понеділок, середа, пятниця від 10 рано до 8. вечер.
Вівторок, четвер, субота від 2. до 8.
Неділя від 10. до 1.
Пишіть по оказове число „Хиропрактика".

АКУШЕРКА-МАСАЖИСТКА
Житомирського заведення породів і Київського Задішевського шкіпата.
ПОРАДИ І ПОМІЧ.
B. E. SHMULENON,
271 E. Broadway, 5th Fl., New York
Tel. Orchard 8131

НЕ МОЖЕТЕ ЗАПЛАТИТИ ЗА БОГАТО, ЩОБИ ПОЗБУТИСЯ СОЛІТЕРА.

Міліони доларів не булоби заборгато за успішне усунення солітера з кишок маючого його чоловіка. Бо монстер сей точить Ваше життя та зїдає його помалу. Подумайте: питаєсеть фітів довгий хробак живлячийся на соках Вашого жолудка з їди яка має дати Вам чисту здорову кров. Солітер забирає те все для себе. Що більше, росте денно і потребує більше поживи денно, що означає, що Ви діяєте-все ясніше. Жіден мотор чи машина не може рушатися без сили, ум менше людський організм, ся чудова творчість, робити свою роботу без поживи. Наслідки що до описання сюди. Смутна історія солітера, що його симптоми так споріднені з іншими слабостями, що тяжко пізнати його. Що з сего слідує? Бідний терпячий чоловік лічиться на инші слабости, натурально без полекші тоді коли якби спізнано що це солітер, можнаби його скоро усунути. Правдиві познаки наразити суть відвідки частими при стіаци, походжі знаки, втрата апетиту, обложний язик, горячка, біль жолудка, хребта і ніг. Запертя в горлянці, часте пляцнте, несмак, гази, чутте повзання в жолудку і кишках аж до горла, нестравність, зависоти, біль голови, умлювание, знуждість, темні знаки під очима. Жовта шкіра, втрата ваги, зневіра до життя, праці, без змішці, все лінивий. Епілептичні напади суть знані як причини хробака в еліментарнім каналі, який нераз доростає до пятьдесять фітів. Подумайте кілько треба поживи кормити такого монстера. Солітер повзучий з жолудка до горлянки, може вдусити свою жертву. Ви не можете заплатити за богато щоб позбутися Вашого. Лише дістаньте добре лікарство, лучше заплатіть тепер, як Ваші приятелі мають плакати похоронні кошти. Дістаньте Laxin дієсь, сьмі, єрі, єрі, єрі за солітера за $10.48 та чуйтесь ліпше завтра. Побачіть як скоро скористаєте на ваш, як скоро зернем кольорі, що раз сей хробак є з Вашого системи. Не дістаєте дешеві лікарство, вони можуть пошкодити. Laxin прожиєся лишень у Laxa! Med. Co., 8 St. Laxa! Bldg., Box 963, Pittsburgh, Pa. Напишіть літа. На асекурацію пачки додайте 25 цит. більше.

ВІДРОДЖЕННЯ

роман Льва Толстого, переклав Вас. Свонко, з портретом автора і з передмовою перекладчика. Друге, виправлене, з текстовою реставрацією Б. Болдирського зрізане видання.

Три частини в двох томах.

Брош. $2.25, опр. $2.75.

Замовляє посилаючи до:

„СВОБОДА"
82 Grand St., Jersey City, N. J.

РУХ ЗЕМЛІ.

Земля одночасно робить два рухи: вона обертається кругом себе, або, як кажуть, кругом своєї осі, і кругом сонця. Од руху землі кругом себе залежить зміна дня і ночі на землі. Тоді, як сонце світлює одну половину землі, одну її півкулю, на сій освітлиній половині буває день, а на другій половині, яка не освітлена буває ніч. Коли сей посвітлена половина починає повертатись до сонця і освітлюватись нім, то на ній настає день, а друга половина починає темніти — на ній настає ніч. Щобкраще уявити собі це, візьміть, яку-небудь опуклу річ, напр., мяча, зазначивши на нім одно місце, повертайте його у вечорі перед засвіченою лямпою. Ви побачите, що зазначене вами місце то ховається в темінь, світла з лямпи з нього не видко, то воно знову зявляється перед огнем і освітлюється. Те саме відбувається з землею. Одно обертання круг себе вона робить за 24 годині, або за добу, і за сей час сливе на кожнім місці її поверхні день встигає змінитись на вечір, вечір — на ніч, ніч — на ранок, і ранок знову заміниться днем.

Рух землі кругом сонця відбувається на протязі одного року, або правдивійш, за 365 днів, 6 годин, 9 хвилин, 9 сек.

Для легкости користування календарем, сі 6 год., 9 хв., і 9 сек. одкидають, а натомість через кожні 3 роки до четвертого додають по одному дню. Сей рік з додатковим днем має в собі 366 днів і зветься переступним, а решта, що мають по 365 днів, звуться звичайними.

Рух землі довкола сонця відбувається страшенно швидко, — по 30 верств у секунду. Се в тисячу разів швидче за курієрський поїзд. В своїм рухові земля несе з собою не тільки всі речі, що на ній є, але також і атмосферу, хмари і все, що є у повітрі.

Але чому-ж ми не помічаємо цього руху? А тому, що земля, з усім, що на ній рухається рівно, плавно, без зупинок і штуркань. Та навіть тоді, коли ми швидко їдемо кіньми або залізницею, і дивимось на всі боки, нам здається часом, що їдемо не ми, а нам на зустріч біжать хати, дерева, стовпи. І коли-б та до сього ще не трясло нас і не штовхало, то ми так само не помічали-б, що поїзд і в купі з ним усе, що кругом нас у вагоні, та й ми самі — швидко рухаємось уперед.

Од руху землі кругом сонця бувають часи року: весна, літо, осінь і зима. Соняшне проміння підчас руху землі на одно місце її поверхні паде не завше однаково: одну частину року — більш просто, сторч, другу — навскоси. Коли скажемо земля міститься ліворуч від сонця тоді на ту частину земної кулі, де живемо ми з вами, проміння сонця падають стрімкіш (більше сторч), чим в инші часи; таке сторчове проміння гріє найдужче, тому у нас і буває літо. Потім земля пересувається з свого місця; соняшне проміння падає на наші краї вже не так стрімко; виходить, що воно не таке горяче, і через те настає осінь. Коли земля посунеться по своєму шляху ще далі і займе місце, що лежить праворуч од сонця, тоді соняшне проміння, що освітлює ці краї падатиме зовсім навскоси, тому й тепла од них буде обмаль: осінь у нас перейде у холодну зиму. Але земля не спиняється нігде: вона лине далі, і знов на наших місцях соняшне проміння починає падати стрімкіш і гріє дужче, — у нас наступає весна, далі літо і т. д.

Отже кожний має право запитати: а чому-ж се, коли земля міститься в ріжних місцях свого шляху, довкола сонця, світло-соняшне падає, напр., на наш край не завше однаково — то сторч, стрімко, то навскоси, то похило.

Прим. коли ви возьмете знову мяча, пропнете його через стим дротик. Нікнайшли мяча трохи в право (себто дріт з мячем), тримайте його з лівого боку засвіченої лямпи. Тепер зазначте на мячі олівцем якенебудь місце, на яке по вашому світло паде сливе просто. Далі перенесіть мяча на право від лямпи, але знов-же тримайте його так, як і перше себто нахиливши в право. Ви помітите, що зазначене вами на мячі місце світло лямпи падає вже не просто, а на вскоси; се сталось не через се, що лямпа нахилилась, а тому, що зазначене вами місце само тепер нечак нахилено до світла. Уперши випадку — коли світло падає просто — зазначене місце нагрівається дужче, ніж у другім випадку, коли світло падає на се місце навскоси. Замість мяча можна уявити собі так само поставлену до сонця землю, і тоді можна зрозуміти, чому в наших краях по зміні наступає весна, потім літо, за яким іде осінь.

Так, через подвійний рух землі — кругом своєї осі і кругом сонця — відбувається зміна часів дня і зміна часів року. І той і другий рух робить земля з надзвичайною правильностю; в неї наче вираховано кожну секунду. Як би вона полинула ближче до сонця, то ми спеклисяб од страшенного жару. Як би вона повернула далі від сонця, то ми замерзлиб од великого холоду. Але земля ніколи не робить ані найменшої помилки. Хвилина в хвилину секунда в секунду вона прибуває туди, де їй потрібно бути по законах руху. І вчені, які вивчили сі закони, можуть сказати вам, де буде земля за тисячу літ в яку завгодно годину, хвилину секунду. От чому вони можуть за сто літ наперед предректи, в скілька хвилин і о котрій годині в який завгодно день зійде сонце. Учені добре вивчили розпис якого тримається земля і инші планети, а сього-ж розпису ні земля, ні инші планети ще ніколи не зраджували і, треба сподіватись, не зрадять і на далі.

Матвій Костишин.

В ЄДНОСТИ СИЛА!

Що день минеться, знов чути, знов
Свіжі тортури, свіжая кров.
Свіжі бенкети — шаліє кат,
Гріхи зливає кровію брат.
Що день все свіжий розпуки клич
Ворог шаліє мов люта дич.
Всьо забирає, жене із хати,
Забув, що прийде рахунок здати.
Бо местник прийде на всі тирани
Гірше, знівечить тяжкі кайдани,
Кине в пролившесь море сліз, крови,
Сіні відчинить знов козакови...

Чим більш в неволи народ терпить,
Завзятість духа в собі кріпить,
Вчиться, що єдність силу збуде
І свобідній а ні яволю почує.
Ніхто не буде ним торгувати,
Не буде панських ланів орати.
Як тільки єдність буде зазвета
Воскресне воля я сіяя богата...
Воскресне воля! Ожиле руїна!
Сторіцев вводи дасть Україна
І перестане купатись в крови,
Бо местник здійме тяжкі окови...
Не стане клятви, сліз і ридання
Сінчуть втомлені, минуть страждання,
Местник козацтво кругом розсіє...
Хто в се не вірить?! хай ошаліє!

Чим скоре єдність будемо мати,
Местника скоре будем витати,
Що прийде матір освободити,
За хрос!.. за сльози!.. кривду пі[ститі!..

Джемейка, 20. 8., 1924.

ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до помешення ріжні оголошення до часописи „Свободи", треба рівночасно враз з оголошенням присилати і належність за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належність має бути прислана враз з даним оголошенням, будуть висилані як кожде написане в оголошенню одно слово коштує 2-ох. коли таке оголошення має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цит. за раз. Виняток творять лишень відділи Р. Союза, котрих оголошення мають бути приєднані до адміністрації „Свободи" 5—6 день перед днем оголошення їх в часописи, так що комбін бачитеся сего потреба, був час порозуміти зі сторонами. Сторони котрі не хочуть приєтосовитися і враз до оголошення не дадуть належних грошей, не можуть відтак вимагати оголошення на оголошень.

Адм. „Свободи"
82 Grand St., Jersey City, N. J.

ДОПИСІ.

МИННЕАПОЛИС, МИНН.

Збори Народнього Дому.

Заходом тимчасового комітету „Укр. Нар. Дому" в Миннеаполис відбулись мин. неділі збори. Голова Комітету д. Пастушенко представив в короткости дотеперішню роботу Комітету, натякнув на трудности, які ставлять одиниці инших поглядів, згадав, що на будову Нар. Дому є вже на поважну суму декларацій, як також готівки в банку $442,44 — і сильно вірить, що, коли ми будемо, як разом зрозуміє ціль організації, то „Укр. Нар. Дім" в Миннеаполис збудуєсь в короткім часі.

Після голосування вибрано д. Н. Гаврилюка предсідателем до перепровадження зборів, а дд. М. Грубрина і Т. Мартинова за секретарів.

Реферати в тій справі виголосили дд. Мартинів і Гаврилюк, які в щирих та палких словах доказували, що лише при помочі організацій, товариств, читалень та народних домів зуміємо витворити в собі память про рідну землю та любов до рідної мови, пісні, звичаїв і обичаїв. Лише при помочи організацій наш загал в старім краю почав себе цінити висше, почав самий собою інтересуватись, а наслідком того народного живчика повстали читальні, руханкові товариства „Січи", народні торговлі і Рідні Школи, а пізнійше поставе і наш молодий, відважний славний цвіт Січові Стрільці, які відограли неоцінену і невмирущої слави ролю в борбі о волю і незалежність Матери України.

У нас тут також треба таких організацій. Такі організації зяжуть нас в один нерозірваний вузол і нададуть нам шлях, а коли підемо ним, здобудемо собі силу і волю і станемо народом між народами.

Найважнійшою справою під теперішню пору є „Нар. Укр. Дім", а коли він збудуєсь, стане для нас живою кирницею, з якої розійдеться оживлююча вода в усі напрями; тут згуртуєсь наш малий цвіт під стягом „Рідна Школа", тут і для старших будуть відбуватись курси, тут і співацько-драматичне товариство буде мати приміщенне — тут буде місце, де наша мова, наша пісня не вмре, не загине.

Опісля підносились голоси за і проти. Найбільшу участь брали дд. Козак, Шабатура, Хас, Білінський, Дюк, Лазовський, Андрущак, Гайва і Пилатюк.

Вислід був той, що після відповідних пояснень проти не було нікого і запала одноцушна ухвала, що „Нар. Дім" треба будувати конечно і якнайскорше.

Впис членів зробив незвичайно миле враження, бо з около 75 присутних 57 вписалось в члени, з тих кільканайцять женщин; щешта не були приготовані вписатись.

По відпівнюню „Ще не вмерла Україна" і „Не пора Москалеви й Ляхови служить" члени розійшлись домів.

В гору серця! Сміло вперед! „Хай пропаде незгода проклята мара" — ступаймо на певний шлях! Рідко на стрічу сонцю золотому! Знаймо, що лише в борбі здобуваєсь воля — лише боротьбою скинемо з себе кайдани ворогів, які тиснуть нас від сроток літ.

Н. Грубрин,
Т. Ю. Мартинів,
секр. зборів.

ВИЙШЛА З ДРУКУ
НОВА ТЕАТРАЛЬНА ШТУКА
„З ОБІЙМІВ В ОБІЙМИ"
Сцена з червоних днів 1920 року в галицькому селі.
В чій штуці вступає 22 особи.
ЦІНА 35 ЦЕНТІВ.
Замовляти через:
„СВОБОДА"
82 Grand St., Jersey City, N. J.

NEW YORK HAMBURG
United American Lines
(KARRIMAN LINE)
Vigilo, Servire Vos
HAMBURG AMERICAN LINE
НАЙКОРОТША ДОРОГА ДО ВСІХ ЧАСТИЙ УКРАЇНИ
Відїзд кождого тижня з наших люксусовими кораблями: "Resolute", "Reliance", "Albert Ballin", "Deutschland" маючі І. ІІ. і ІІІ. клясу та популярні кораблі "Mt. Clay", "Cleveland", "Hansa", "Thuringia" і "Westphalia", маючі кабіни і ІІІ. клясу. Відповідна обслуга, знаменитий харч, миле окруження.
UNITED AMERICAN LINES,
35-39 Broadway,
New York, N. Y.
або уповажнені агенти.

ПАТЕНТИ
Наш патентовий підручник та зразкові знимки вишлемо даром на жадание. Пишіть по них сейчас. Можете писати до нас по українськи. Справи, відносячіся до патентів, трейд марк, та продажа патентів, полагоджуємо сейчас.
BRYANT & LOWRY
310 VICTOR BLDG.,
WASHINGTON, D. C.
(Successors to A. M. WILSON, Inc.)

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ОГОЛОШЕННЕ!

В ДУЖЕ ВАЖНІЙ і нагалій справі пошукуєся **ТРИНЬКА ШСИКА**, родом з Рідляни, пов. Теребовля, літ 53, високого росту, котрий перед роком виїхав до Bridgeport, Conn. Для його власного добра, хай зголоситься сам, або хто знавби його адресу хай буде ласкав написати до: 208

WOLODYMYR CISYK,
8531 — 101st Street,
Richmond Hill, L. I., N. Y.

КОЛИ уже все завело і нема помочи, жадайте Врублевського найновійшого чинних гарантованих ліків, котрим не опреться найбільше жахлива долеглиність. Порада даром. Пишіть зараз до: **D. WRUBLEWSKYJ, Dept. 18-B., 180 Ave. C, New York City.**

КОСИ! На днях отрималисмо з Відня коси, з найлішої клепаної і добре гартованої сталі, довгі 32 цалі, важать поверх фунта, ціна з пересилкою $3.00. Перстень до коси $0 цит. Кісе $1.25. Стальовий молоток 60 ц. Бабка 75 ц. Брусок 25 ц. Серп з зубами $1.00. Замовляти посилайте враз з грішми на адресу: 129,32
UKRAINIAN BAZAR,
168 E. 4th Street, New York, N. Y.

ТЯЖКА ПРАЦЯ
не шкодить нікому коли здоров. Натерайте Ваші м'язи скули що вечера добре знаним
Reg. U. S. Pat. Off.
PAIN EXPELLER
і вахоронїться від умучення і других болів. Будьте сильні і здорові. Остерігайтеся на родина не обійдесь без неприявний знак — Якор.
F. AD. RICHTER & CO.
164-174 S. 4. St. Brooklyn, N.Y.

СИН УКРАЇНИ
історична повість у трьох частинах, з ілюстраціями та мапою, сюжет, опрацьовання та редакція Вас. Змотольоа, коментувати Ігор Федів та Вал. Змотольоа.
Змотольоа.
Брош. $1.50, опр. $2.00.
„СВОБОДА",
82 Grand Street. Jersey City, N. J.

СТЕФАН І. СВУСЯК
УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ
Обслуга чесна і дешева. Достарчується автомобілі на весїля, хрестини і другі оказії. Удавайтеся до свого!
ОФІСИ:
77 Morris St., Jersey City, N.J.
Tel. Montgomery 1745
30 Prospect Av., Bayonne, N.J.
Telephone 540